

IV. Przegląd Orzecznictwa

A. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (b. zabór rosyjski).

Kodeks karny.

Art. 51. Niepowołanie się na art. 51 K. K. Sądu Okręgowego, który jednakże ustalił uczestnictwo w przestępstwie kilku osób, oprócz oskarżonego, nie pozbawia Sądu Apelacyjnego prawa przytoczenia tego artykułu przy określeniu winy oskarżonego (O. z 6. 7. 1923 II. K. 2652/23).

Art. 53. Sąd Okręgowy, rozpoznając sprawę jedynie na skutek skargi apelacyjnej oskarżyciela, żądającej zwiększenia oskarżonemu kary i nie dopatrywszy się szczególnych okoliczności, przewidzianych w art. 53^a K. K., nie miał prawa wymierzyć oskarżonemu, uznanemu za winnego z art. 475 K. K., kary grzywny, gdyż takiej kary nie przewiduje art. 475 K. K., artykuł zaś 53 K. K. nie przewiduje przejścia od kary aresztu do kary grzywny. (O. z 14. 8. 1923 II. K. 2365/23).

Art. 262 i 475. Wywołanie bójkii! na ulicy jest okolicznością, obciążającą wykroczenie z art. 262 K. K., lecz bynajmniej nie wyklucza odpowiedzialności sprawcy za pobicie osoby prywatnej (z art. 475 K. K.) (O. z 10. 8. 1923 II K. 1801/23).

Art. 475 i 507. Istotną cechą przestępstwa z art. 507 K. K. jest użycie gwałtu na osobie, w celu przymuszenia jej do wykonania czegokolwiek niezgodnego z jej prawem lub do zrzeczenia się urzeczywistnienia swego prawa; przeto odrzucenie przez sąd tego swoistego celu ze strony oskarżonego nie wyklucza zastosowania do czynu jego art. 475 K. K., mającego na względzie wszelki gwałt na osobie. (O. z 3. 8. 1923 II. K. 2040/23).

Art. 512. Art. 512 K. K. ma zastosowanie tylko do wypadków, gdy oskarżony wszedł do cudzego mieszkania zapomnąc gwałtu na osobie, groźby karalnej lub usunięcia zapor, tamujących dostęp, nie dotyczy zaś czynu gwałtu i samowoli, popełnionego w mieszkaniu przez oskarżonego już po wejściu w sposób, zgodny z prawem. (O. z 3. 7. 1923 II K. 1897/23).

Art. 563. Sąd, opierając się na ustaleniu, że podpalony budynek był zamieszkały, zwłaszcza przy braku ustalenia, iżby oskarżony w chwili podpalania miał przeświadczenie, że wszyscy mieszkańcy domu już nie żyją, miał podstawę do zakwalifikowania jego czynu pod ust. 3 art. 563 K. K., gdyż przestępstwo to, w myśl art. 48 K. K., obejmuje nie tylko bezpośredni, lecz i ewentualny zamiar spowodowania niebezpieczeństwa dla życia ludzkiego. (O. z 6. 7. 1923 II. K. 2699/23).

Art. 573 i 581. Zabór węgla z, toru kolejowego stanowi kradzież, a nie przywłaszczenie (rzeczy zgubionej), ponieważ leżący na torze kolejowym węgiel pozostaje na terytorium kolei, a przeto nie wychodzi z posiadania władz kolejowych i nie stanowi zatem rzeczy zgubionej (O. z 6. 7. 23. II K. 1783/23).

Art. 581. Ustalenie w wyroku, iż kradzież popełniona została w nocy (co mogło wpłynąć na wymiar kary), jako okoliczność faktyczna, sprawdzeniu w drodze kasacji nie ulega (art. 119 i 174 U. P. K.) (O. z 3. 7. 23. II K. 1888/23).

Ustawa akcyzowa (rosyjska).

Art. 1202. Ust. akc. ściga przechowywanie w zakładach handlowych nieobanderolowanych wyrobów tytoniowych bez względu, czyją stanowią własność. (O. z 14. 8. 23. II K. 2825/23).

Art. 1202 i 1209. Z zestawienia art. art. 1202, 1203, 943 i 1209 ust. akc. wynika, iż karze, przewidzianej w art. 1202. ulegają winni przechowywania nieobanderolowanych wyrobów tytoniowych w lokalach łącznych z zakładami handlowymi, tylko gdy w owych handlach prowadzi się sprzedaż wyrobów tytoniowych, przechowywanie zaś ich w innych pomieszczeniach, łącznych z zakładami handlowymi, w których się taka sprzedaż nie odbywa, podpada pod art. 1209. (O. z 10. 8. -23. II K. 2354/23).

Art. 1270¹⁴. Rosyjska ustawa akcyzowa nie przestała obowiązywać; wobec art. 1270¹⁴, art. 215 k. k. nie może mieć zastosowania. W myśl ust. 1 art. 2. Przepis przech. do U. P. K. przestępstwa z art. 1270¹⁴ ust. akc. ras. jako zagrożone karą więzienia, nie ulega rozpoznaniu Sądu pokoju.. (O. z 7. 8. 1923. H K. 1727/23).

Ustawa postępowania karnego.

Art. 142. Nieuzasadnienie przez Sąd okręgowy decyzji, odmawiającej odroczenia sprawy i powtórnego przesłuchania zbadanego przez rekwizycję pod nieobecność stron świadka

stanowi obrazę ust. 3 art. 142 U. P. K., pozbawiającą Sąd Najwyższy możliwości sprawdzenia, czy odmowa przebadania świadka nastąpiła zgodnie z ustawą. (O. kompletu całej Izby II z 16. 10. 23. II K. 1741/23).

Art. 158 i 159. Zbywając wniosek o wezwanie świadków (podanych w skardze apelacyjnej oskarżonego) wzmianką, że oskarżony nie mówi, jakie mianowicie okoliczności mieli stwierdzić świadkowie, Sąd przeoczył nie tylko art. 92 U. P. K., bo nie zapytał o to obecnego oskarżonego, ale i samą skargę apelacyjną wyraźnie zaznaczającą, iż podani w niej świadkowie byli obecni przy zajęciu, przez co uchybił art. 158 i 159 U. P. K. (O. z 17. 8. 23. II K. 2561/23).

Art. 159. Sąd Okręgowy w charakterze instancji odwoławczej, nie jest obowiązany wzywać świadka, który był już prawidłowo zbadany w I instancji i co do którego treści zeznania w protokole Sądu Pokoju strony żadnych nie poczyniły uwag. (O. z 3. 7. 23. II K. 1910/23).

Art. 160. Wobec niezrzeczenia się wobec oskarżonego zawiadomienia o terminie badania świadka, nietawiadomienie go przez; delegowany do wykonania tej rekwizycji Sąd Pokoju o terminie, wyznaczonym do tego badania, stanowi istotną obrazę art. 160, w związku z art. art. 72 i 157 U. P. K., ponieważ pozbawiło to oskarżonego możliwości skorzystania z służącego mu prawa obecności przy badaniu i wykonywania swych praw obrony, nadanych art. 161 U. P. K. (O. kompletu całej Izby II z 16. 10. 23. II K. 1741/23).

Art. 175. Analogicznie (do przepisu ust. 1 art. 175 U. P. K.) można i należy wymagać jedynie dekretacji przewodniczącego, nie zaś decyzji Sądu we wszystkich wypadkach, w których skarga, czy kasacyjna, czy apelacyjna, czy incydentalna, zawiera tego rodzaju wadę, która się rzuca w oczy od razu przy zewnętrznym obejrzeniu skargi i nie wymaga sprawdzenia okoliczności faktycznych, zawartych w aktach sprawy, jako to, gdy skarga nie jest przez nikogo podpisana, gdy z niej nie można wywnioskować, jakiego dotyczy orzeczenia, albo gdy ją się składa nie do sądu, który wydał orzeczenie. We wszystkich tego rodzaju wypadkach prezes sądu może i powinien odmówić przyjęcia skargi, jeśli ją strona składa osobiście, albo polecić zwrócić ją stronie, mocą własnej dekretacji, bez wnoszenia kwestji na posiedzenie kompletu sądowego, jeżeli skargę nadesłano przez pocztę. Takie zwrócenie wadliwie nadesłanej skargi powinno nastąpić niezwłocznie, a więc, w miarę możliwości, tak szybko i w taki sposób, by, jeżeli do upływu terminu jeszcze parę dni pozostaje, umożliwić stronie spro-

stawanie baraków w terminie użytecznym i ponowne na czas złożenie skargi w sposób należyty. Przetrzymanie przez prezesa wadliwie, ale wcześniej złożonej skargi, uniemożliwiająca stronie naprawę zaszłej omyłki, stanowi uchybienie, mogące, zależnie od okoliczności, stać się powodem do przywrócenia terminu. (O. kompletu całej Izby II z 16. 10. 23. II K. 1623/23).

Art. 175, 865 i 895. Przepisy art. art. 175. 865 i 895 U. P. K. nakazujące składanie wszelkich skarg apelacyjnych, kasacyjnych i incydentalnych do sądu, którego orzeczenie ulega zaskarżeniu, są przepisami stanowczymi, niezachowanie tych przepisów pociąga za sobą nieważność założenia skargi, i przeto apelację, kasację lub skargę incydentalną, podaną nie do sądu a quo, lecz wprost do sądu wyższej instancji, należy uznać za złożoną, nieprawidłowo i nie ulegającą przyjęciu, (ibid.)

A r t. 696 i 697. Nieokazanie ponowne dowodu rzeczowego stronom i świadkom na rozprawie głównej w Sądzie Apelacyjnym, wobec braku złożenia przez strony odnośnego wniosku, nie może być uznane za obrazę art. art. 696 i 697 U. P. K. (O. z 6. 7. 23. II K. 2699/23).

A r t. 868. Strona, niezadowolona z przywrócenia przeciwnikowi terminu do zaskarżenia orzeczenia sądowego-, może w skardze kasacyjnej wskazywać na dopuszczenie przy tem przywróceniu nieprawidłowości i żądać uchylenia .decyzji, bezzasadnie przywracającej termin, oraz opartego na tej decyzji wyroku II instancji. Jeżeli zaś nieprawidłowe, zdaniem strony, przywrócenie terminu dotyczy orzeczenia bezpośrednio niższej instancji, którego dana strona nie zaskarżyła, to przy rozpoznawaniu sprawy w instancji apelacyjnej lub kasacyjnej, strona, niezadowolona z przywrócenia terminu, może bądź w replice na apelację lub kasację (art. art. 872 i 911 U. P. K.); bądź w ustnym wyjaśnieniu przed Sadem wyższej instancji (art. art. 158, 888, 920 U. P. K.) żądać uchylenia decyzji, która stronie przeciwnej przywróciła termin do skargi i pozostawienia wniesionej z uchybieniem terminu skargi bez rozpoznania. (O. kompletu całej Izby II z 16. 10. 23. II R. 1623/23).

I t e m. Uchybienie, dopuszczone przy podawaniu apelacji przez kancelarię urzędu prokuratorskiego, jest uchybieniem tegoż urzędu i samo przez się nie może być powodem do przywrócenia terminu, jeżeli nie zachodzą inne okoliczności, któreby uchybienie to usprawiedliwiały. Uznawszy w swej decyzji, przywracającej urzędowi prokuratorskiemu termin do założenia apelacji, że omyłkowe skierowanie przez kancelarię urzędu prokuratorskiego skargi apelacyjnej nie do właściwego Sądu Pokoju, lecz wprost do wyższej instancja, stanowi przyczynę.

usprawiedliwiająca uchybienie terminu apelacyjnego, i nie uzasadniony tego twierdzenia jakimś okolicznościami szczególnymi danego wypadku, zdolnymi w sposób uprawniony usprawiedliwić owo uchybienie (art. 868 U. P. K.), Sąd Okręgowy dopuścił się istotnej obrazy art. 130 i 868 U. P. K. (ibid.).

Art. 879¹. W myśl art. 879¹ U. P. K. Sąd Apelacyjny nie może odmówić wezwania i zbadania świadków, w cz. 2 tego art. szczegółowo wymienionych, wezwanie zaś innych świadków zależy całkowicie i wyłącznie od uznania Sądu Apelacyjnego, który nie jest obowiązany uzasadniać odmowy ich wezwania. (O. z 6. 7. 23. II K. 2700/23).

Art. 891. Zmiana kwalifikacji (czynu), wobec braku apelacji urzędu prokuratorskiego, nie dawała Sądowi Apelacyjnemu prawa do zwiększenia wymierzonej oskarżonemu przez pierwszą instancję kary. Uchybienie to obraża istotnie art. 891 U. P. K., i nie zmienia postaci rzeczy okoliczność, że Sąd Apelacyjny wymierzył oskarżonemu karę łączną niższą, niż Sąd Okręgowy, przepis bowiem art. 891 U. P. K. jest stanowczy i ma na względzie zarówno karę łączną, jak i kary, wymierzone za poszczególne czyny oskarżonego. (O. z 6. 7. 23. II K. 2699/23).

Art. 935. Aczkolwiek świadek, wskazany w podaniu o wznowienie sprawy, ma stwierdzić okoliczność nie świeżo ujawnioną, jednakże dowód ten, o którym skazany i rodzina jego dowiedzieli się po uprawomocnieniu się wyroku, może być uznany za nowy. (O. z 6. 7. 23. II K. 1337/23).

Item. W myśl art. 21 U. P. K., wyrok uniewinniający, chociażby prawomocny, wydany przez Sąd niewłaściwy, mocy i powagi rzeczy osądzonej posiadać nie może, przeto okoliczność, że w sprawie niniejszej, przed wydaniem skazującego wyroku przez Sąd Okręgowy, zapadł uniewinniający wyrok Sądu Pokoju, niewłaściwego do rozpoznania danej sprawy, przyczyny prawnej do wznowienia sprawy w myśl art. 935 U. P. K. nie stanowi. (O. z 6. 7. 23. II K. 1626/23).

Item. W myśl art. 935 U. P. K., powodem wznowienia sprawy mogą być tylko okoliczności, które z jednej strony ujawniły się dopiero po zapadnięciu ostatecznego wyroku sądownego, tak że nie mogły być podane sądowi w toku rozprawy, z drugiej zaś strony posiadają taką moc dowodową, iż są w stanie zachwiać przekonaniem o winie skazanego, ustalonej prawomocnym wyrokiem. (O. z 24. 8. 23. II K. 2066/23).

Piotr Leśniowski.

Podprokurator Sądu Najwyższego.

B. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego

(b. zabór austriacki).

Ustawy karne.

art. IX. wpraw, do u. k.

151) Ważność wyroku oceniać należy według stanu prawnego w chwili jego wydania. (10 października 1923. Kr. 110/23).

§ 2. lit. g) u. k.

152) Przymus psychiczny jest nieodporny w rozumieniu § 2 Bt. g) u. k. nie już dlatego, że sprawca indywidualnie nie zdobył się na wytrwanie w obowiązku, ustawą nań nałożonym, lecz dopiero wtedy, gdy przymus nie dał się odeprzeć przy całym wysiłku woli, na jaki stać normalnego, przeciętnego człowieka. (2 października 1923. Kr. 392/23).

§ 98 a) u. k.

153) Nie uchyla winy z § 98 a) u. k. okoliczność, że gwałt zadano w chwili, gdy poszkodowani pozostawali z innego powodu pod wpływem przestachu, co ułatwiło wymuszenie. (12 października 1923. Kr.: 157).

§ 101 u. k.

154) Były sekretarz gminy, spełniający po złożeniu urzędu swego na prośbę naczelnika gminy niektóre czynności sekretarskie, nie jest już urzędnikiem z ust. 2 § 101 u. k., przepis ten bowiem wymaga, aby urzędnik był do sprawowania czynności rządu na mocy zlecenia publicznego zobowiązany. (26 października 1923. Kr: 243/23).

§ 5 i 140 u. k.

155) Do współwiny z § 5 w zbrodni zabójstwa z § 140 u. k. potrzeba oprócz działania pomocniczego w znaczeniu przedim'utowem, także zamiaru nieprzyjaznego, wynikającego conajmniej z świadomości pomocy do działania, z którego śmierć człowieka wynikła. (17 października 1923. Kr: 151/23).

§ 140 i 143 u. k.

156) Jeżeli napastnicy działali w zмовie, to bez względu na to, który z nich zadał uszkodzenie śmiertelne, odpowiadają wspólnie za zbrodnię zabójstwa z § 140 u. k. Zmowa wyklucza zastosowanie § 143 u. k. (24 października 1923. Kr: 7/23).

§ 156 lit. a) u. k.

157) Ustawa w § 156 lit. a) u. k. nie wymaga zeszczenia znacznego stopnia; wystarczy, jeżeli oszczenie było dla każdego odrazu widoczne a więc w oczy uderzające. (28 listopada 1923. Kr: 527/23).

§ 171 u. k.

158) Kradzież popełnia, kto zachowaniem się swem wśród danych okoliczności (jednak bez gwałtu lub groźby) sprawia, że osoba, od której zażądał wydania rzeczy, z przestrachu żądaniu temu zadość czyni lub zabrananiu rzeczy nie sprzeciw a się. (14 grudnia 1923. Kr: 535/23).

§ 174 l. b) u. k.

159) Przydybanie w znaczeniu § 174 l. b) u. k. obejmuje cały okres czasu, w którym sprawca rzecz skradzioną ma jeszcze przy sobie i nie zdołał zapewnić sobie w inny sposób jej posiadania. (26 października 1923. Kr: 342/22).

§ 187 u. k.

160) Sprawca kradzieży nie czyni zadość wymogom § 187 u. k. przez samo wyjawienie przed stroną poszkodowaną uczestnika, któremu następnie rzeczy skradzione odebrano. (26 października 1923. Kr: 205/23).

§ 5, 197, 201 c) u. k.

161) Kto świadomie pomaga znalazcy w sprzedaży rzeczy znalezionych dopuszcza się współwiny. (§ 5 u. k.) w oszustwie. (17 października 1923. Kr. 156/23).

§ 212 u. k.

162) Zastosowanie przepisu § 212 u. k. o złośliwym zaniechaniu przeszkodzenia zbrodni wykluczone jest wtedy, gdy oskarżony w sposób, w § 5 u. k. przewidziany, przyczynił się do popełnienia zbrodni. Współwina w zbrodni głównej pochwłania cechy zbrodni z § 212 u. k. (23 listopada 1923. Kr. 327/23).

§ 516 u. k.

163) Do istoty przekroczenia z § 516 u. k. nie potrzeba, aby czyn nierządny był publicznie dokonany; jeżeli jest on zdolny do wywołania publicznego zgorszenia, to obojętnem jest, kto spowodował, że doszedł on do publicznej wiadomości. (14 grudnia 1923. Kr. 368/23).

§ 532 u. k.

164) O terminie przedawnienia z § 532 u. k. decyduje kara, zagrożona w ustawie za przestępstwo, w jego konkretnej formie w danej sprawie wyrokiem ustalone.

Rozstrzygającą jest kara, w ustawie zagrożona, a nie wysokość grzywny, orzeczonej dopiero w drodze zamiany kary aresztu na zasadzie § 261 u. k. (2 października 1923. Kr. 514/23).

Art. 1 ust. ozwalcz. lichwy woj.

165) Czekolada (Jest przedmiotem powszedniego użytku

w rozumieniu art. 1 ust o zwalcz, lichwy woj. (28 września 1923. Kr. 87/23).

Art. 24 l. 4 ust. o zwalcz, lichwy woj,

166) Okoliczność, że pośrednik zbędny sprzedawał towar, jako ostatnie już ogniwo łańcucha, bezpośrednio spożywcom, nie wyklucza, odpowiedzialność z art. 24 l. 4 ust. o zwalczaniu lichwy woj. (23 listopada 1923. Kr. 361/23).

Art. 25 ust, o zwalcz, lichwy woj.

167) Ustalenie, że inspektor miejscowej policji miejskiej, działając w zмовie i w porozumieniu z przemytnikami, był na miejscu czynu aż do ukończenia transportu towarów za granicę, przyczem jednemu z żołnierzy straży granicznej przedstawił się jako inspektor policji, wskazują na pozytywne działanie i uzasadniają wniosek, że oskarżony ten w pozbyciu lub dostarczeniu towaru za granicę sprawcom w ten sposób był pomocny, iż powagą swego stanowiska urzędowego nadał działaniu sprawców wobec niewtajemniczonych robotników pozór legalnego postępowania.

Art. 25 ust. o zwalczaniu lichwy woj. nie wymaga, aby zamierzony zysk rzeczywiście osiągnięto. (5 grudnia 1923. Kr. 308/23).

Ustawy o postępowaniu karnem.

§ 46 p. k. i 530 u. k.

168) Skarga prywatna, która zgasła już w toku postępowania w I. instancji wskutek niejawnienia się oskarżyciela na rozprawie (o § 312 u. k.) i nie przedstawienia wniosku końcowego po myśli § 457 p. k., nie może być na nowo podjęta w postępowaniu odwoławczem, przeprowadzonym z powodu odwołania oskarżyciela publicznego. (2 października 1923. Kr. 507/23).

§ 170 l. 1 p. k.

169) Przszkoda z l. 1 § 170 p. k. nie jest usunięta przez to, że odnośna osoba jest już prawomocnie skazana lub nawet karę odcierpiała. (31 października 1923. Kr. 547/23).

§ 262 i 267 p. k.

170) Sąd skazując oskarżonego, o zbrodnię z § 125 u. k. odnośnie do tego samego czynu za przekr. z § 516 u. k., nie obraża przepisów § 262 i 267 p. k. (14 grudnia 1923. Kr. 368/23).

J. Prokopowicz

Prokurator przy Sądzie Najwyższym.

C. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego
t.b. dzielnicą pruska i górnośląska część województwa śląskiego).

(Zbiór nieobjętych wydaniem trzecim kod. karn. z 1871 roku też z dziedziny materialnego prawa karnego).

Kodeks karny z 15 maja 1871 roku.

Część ogólna.¹⁾

§ 2/1. 1. Art. 15 ust. o zwalczaniu lichwy wojennej z du. 2 lipca 1920 roku Dz. U. Nr. 67, poz. 449, (uchylony na mocy art. 1 ust. z dnia 5 sierpnia 1922 roku Dz. U. Nr. 69, poz. 618). na obszarze b. dz. pr. mocy obowiązującej nigdy nie uzyskał, (p. art. 57 ust. z 2 lipca 1920 roku. oraz Rozp. Rady Min. z dn. 9 sierpnia 1921 roku, Dz. U. Nr. 70, poz. 467: z 12 grudnia 1921, Dz. U. Nr. 102, poz. 736 i z dnia 21 grudnia 1922 roku. Dz. U. Nr. 1 z 1923 roku, poz. 1), wyrok więc sądu tej dzielnicy, skazujący za popełniony tam czyn, który, w razie popełnienia go, przed wejściem w życie ust. z dnia 5 sierpnia 1922, w innych dzielnicach, ulegałyby sankcji art. 15 ustawy z dnia 2 lipca 1920 roku, obraża § 2/1 k. k.

(23. 1. 1924. 300/23).²⁾

2. Zbrodnia z art. 24 1. 1 ust. z 2 lipca 1920 roku Dz. U. Nr. 67, poz. 449, o ile jest przestępstwem ciągiem, ulega w b. dz. pr. karze, chociażby przed wejściem rzeczzonego przepisu, w tej dzielnicy, w życie, była zapoczątkowana.

(19. 9. 1923. 312/23; Orz. S. P.³⁾ T. III. Nr. 47).

§ 2/2. Zastosowanie, po wejściu w życie ust. z dn. 5 sierpnia 1922 roku, Dz. U. Nr. 69, poz. 618, odnośnie do czynu, przedtem popełnionego, ust. 2, art. 25 ust. z dnia 2 lipca 1920 roku, Dz. U. Nr. 67, poz. 449. w pierwotnym jego brzmieniu, bez uwzględnienia zmiany, wprowadzonej w pierw. powołaną ustawą (art. 11), obraża § 2/2 k. k.

23. 1. 1924. 300/23; 6. 2. 1924. 237/23).

§ 4 1. 3. Ustalenie wyroku. że oskarżony, stojący pod zarzutem popełnienia zbrodni z § 315/2 k. k., aczkolwiek urodzony na terytorium obecnej Litwy Kowieńskiej, pochodzi z rodziców narodowości polskiej, uważa się za Polaka i w czasie tworzenia się Państwa Polskiego przybył z narzeczoną z

¹⁾ Tezy do „Części szczegółowej” ogłoszone w Nr. 19—24. „Gaz. Sąd. Warsz.” z 1924 r.

²⁾ Data z przytoczony obok liczbą oznacza skróconą datę i liczbę wyroku wzgl. uchwały Izby V. Sądu Najwyższego.

³⁾ „Orzecznictwo Sądów Polskich”.

Niemiec do miejscowości położonej w b. dz. pr. w zamiarze stałego osiedlenia się tamże, nie uzasadniają wysnutego z nich przez sąd wyrokujący wniosku, iż oskarżony jest obywatelem Rzpltej P. ponieważ nie dają możliwości sprawdzenia, jakimi sąd, w tym względzie, kierował się zasadami; nie wynika z nich bowiem, czy, rozważając kwestję obywatelstwa okarżonego sąd wyrokujący miał Wogóle na uwadze miarodajne, w tym przedmiocie, przepisy ust. o obywatelstwie Państwa Polskiego z dnia 20 stycznia 1920 roku. Dz. U. Nr. 7, poz. 44 i które mianowicie z zawartych w niej postanowień (w wypadku, przewidzianym wart. 2 l. 3 l. c, postanowienia odnośnego traktatu musiałyby również wejść w zastosowanie). W razie stwierdzenia na tych prawnych podstawach, że w chwili popełnienia zbrodni, oskarżony o nią nie był obywatelem Państwa Polskiego, winno nastąpić umorzenie postępowania karnego (§ 259 U. P. K.). niezależnie od prawa zaoferowania wydania go władzom sądowym państwa, na którego obszarze zbrodnię popełnił.

(19. 12. 1923. 392/23; Orz, S. P. T. III, Nr. 165).

§ 14/2. Wyznaczenie kary 14-letniego ciężkiego więzienia, gdy czasowy jej wymiar dochodzi; do lat 15 (§ 14/2 k. k.) a § 44/3 k. k. przewiduje jedynie jej złagodzenie, zależne od uznania sędziowskiego, ograniczonego tylko wskazaniem najniższej granicy, nie wychodzi poza ramy ustawy.

03. 2. 1924. 17/24).

§ 32/3. Wyrzeczenie trwałej utraty praw czci obywatelskiej obraża § 32/2 k. k.

(27. 2. 1924. 490/23).

§ 43. 1. Z faktu, że sprawca przedmiot kradzieży ukrywa obok miejsca, gdzie przedmiot ten się znajdował, niekoniecznie płynie wniosek, że wchodzi w grę jedynie usiłowanie, przeciwnie, działanie takie może być zarówno dokonaniem, jak usiłowaniem lub nawet czynnością przygotowawczą, zależnie od okoliczności danego wypadku, w szczególności od tego, czy i sprawca, przez ukrycie, dotychczasowego dzierżyciela pozbawił dzierżenia, czy też ukrycie to przedstawia się jako początek wykonania czynu ku temu zmierzającego, czy też wreszcie ukrycie takie, nie pozbawiając jeszcze dotychczasowego dzierżyciela dzierżenia odnośnego przedmiotu, ani nie przenosząc tego dzierżenia na sprawcę, zawładnięcie nim ma ułatwić w przeszłości (por. Olhausena Kom. 1916. uw. 21, 24, 25 i 39 do § 242 k. k.).

(16. 1. 1924. 314/23).

2. Ustalenie, że po odsunięciu przez oskarżonych drzwi, stojącego na torze kolejowym wagonu, wypadły wory z mą-

ką, którą oni zamierzali zabrać, czego jednak, sploteni, przez stróża, nie uczynili, wskazuje nie na dokonanie kradzieży, polegające na zabraniu przedmiotu kradzieży t. j. wzięcie go, przez sprawcę, w wyłączne swe władztwo, lecz na usiłowanie.
(2. 4. 1924. 27/24).

§ 44/3. W wypadkach § 44/3 k. k. sąd wyrokujący winien przedewszystkiem ustalić, na jaką karę ciężkiego więzienia oskarżony zasłużył, a dopiero następnie przerachować tę karę na karę zwykłego więzienia.
(22. 12. 1923. 271/23).

2. p. t. § 14/2 k. k.

§ 47. 1. Obowiązujący k. k. przeprowadza ścisłą granicę pomiędzy sprawstwem, względnie współsprawstwem z jednej, a pomocnictwem z drugiej strony, jako pojęciami wzajemnie się przeciwstawiającymi. Sprawstwo i współsprawstwo wymagają spełnienia samodzielnej czynności wykonawczej (Ausführungshandlung), względnie samodzielnego uczestniczenia w tem spełnieniu, gdy natomiast pomocnictwo jest natury czysto akcesoryjnej, jest niesamodzielnym (sine animo domini) udziałem w samodzielnym działaniu innej osoby.
(12. 3. 1924. 25/24).

2. Za współsprawcę w rozumieniu § 47 k. k., nie zaś za pomocnika, w rozumieniu § 49 k. k., należy uznać i tego, kto, w porozumieniu z innymi, uważając wspólnie zamierzone przestępstwo za czyn swój własny, przy wykonaniu go udziela im w ten sposób pomocy, że stojąc na straży, zabezpiecza ich przed przyłapaniem na gorącym uczynku.
(30. 1. 1923. 340/22).

§ 48. Podżeganie jest akcesoryjna forma przestępstwa.
(11. 4. 1923. 18/23).

§ 49. P. t. do § 47 k. k.

§ 51. 1. Przepis § 51 k. k. ma na względzie nie zupełną nieprzytomność umysłu, wykluczającą wszelkie ruchy, lecz taką nieprzytomność, która wyklucza możliwość kierowania się wolą. (Franka kam. wyd. z 1914 r., str. 115).
(16. 1. 1924. 314/23).

2. Wyrok uwalniający, oparty na ustaleniu, że oskarżony, czyn mu inkryminowany, popełnił w jednym ze stanów, określonych w § 51 k. k., przepisu tego nie obraża.
(18. 10. 1922. 228/22).

3. Stan silnej neurastenji, pociągający za sobą zmniejszoną poczytalność przez zanik zmysłu krytycznego i etycznego i czyniący sprawcę przez to, mało odpornym na szkodliwe wpływy postronne, nie podpada pod § 51 k. k., jeżeli nie osiąga

stopnia chorobliwego zaburzenia umysłu, wykluczającego zdolności pokierowania się wolą.

(31. 1. 1923. 340/22).

4. Silniejsze zamroczenia umysłu, spowodowane nadużyciem alkoholu, które nadużywającego nie pozbawiły jeszcze całkowicie przytomności, podpadają Jednak pod pojęcie nieprzytomności w rozumieniu § 51 k. k., skoro po jego stronie wykluczają zdolność pokierowania się wolą.

(12. 12. 1923. 390/23).

§ 53. 1. Przeciw wykonaniu obrony koniecznej w ustawowych jej granicach, nie masz obrony koniecznej; tak samo przeciw wykonaniu czynności urzędowej.

(22. 12. 1923. 205/23).

2. Część doznaje ochrony § 53 k. k. (ibid.)

3. p. t. do § 59 k. k.

§ 56. Wyroki, zarządzające umieszczenie obwinionego (w wieku określonym w § 56 k. k.) w zakładzie wychowawczym lub poprawczym, należy doręczyć mu osobiście, nienależnie od doręczenia ich prawnemu jego zastępcy, w wypadku, przewidzianym w § 268 U. P. K. (§§ 149/2, 340 U. P. K.; §§ 1630 i, 1634 K. C.).

(5. 1. 1924. 225/23).

§ 59. W razie przekroczenia urojonego stanu obrony koniecznej, § 59 k. k. nie ma zastosowania.

(30. 1. 1924. 256/23).

§ 73. 1. Zbieg jednoczynowy usiłowanego dwużeństwa z §§ 43 i 171 k. k. z występkiem z § 273 k. k. należy przyjąć w wypadku użycia, przez rzekomego wdowica, sposobem w § 271 k. k. przewidzianym, metryki śmierci zmarłej jakoby małżonki, w celu zawarcia ponownego związku małżeńskiego.

2. W razie udzielenia ślubu dokonane dwużeństwo (§ 171 k. k.) zbiega; się jednoczynowo z § 273 k. k.

(5. 12. 1923. 218/23).

3. p. t. 1 do § 74 k. k.

§ 74. 1. Zarzucone oskarżonemu Zgwałcenie, zamordowanie zgwałconej i kradzież dokonana następnie u jej ojca, niekoniecznie uzasadniają wieloczynowy zbieg przestępstw w rozumieniu § 74 k. k., lecz mogą być również rozpatrywane pod kątem widzenia jednoczynowego zbiegu przestępstw (§ 73 k. k.), zależnie od tego, jak w konkretnym wypadku przy uwzględnieniu jednolitości czasu i miejsca kształtowała się wola przestępna oskarżonego.

(6. 6. 1923. 125/23).

2. Przytoczenie w motywach wyroku, skazującego za

kilka zbrodni lub występków, jedynie kary łącznej, bez wymienienia kar poszczególnych, obraża przepis § 74 k. k. w związku z § 266/3 U. P. K., uniemożliwia bowiem sądowi rewizyjnemu zbadanie prawidłowości orzeczenia w przedmiocie kary łącznej.

(23. 1. 1924. 471/23).

3. Przestępstwo dla zarobku wyklucza zastosowanie § 74 k. k.

(31. 1. 1923. 340/22).

Dr. Ryszard Leżański,
Sędzia Sądu Najwyższego.

D. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego

(b. zabór rosyjski)

Kodeks Cywilny Polski.

Art. 232 i in. Małżonek, mający zapis testamentowy, wycepujący część rozrządzną z art. 1098 k. c. i uczyniony z uwolnieniem od powrotu, może, oprócz tego zapisu, żądać spadku z prawa służącego. (O. z 28. 6. 23, I C. 111/23).

Art. 267. Po wyroku, orzekającym rozłączenie małżonków co do stołu i łoża na czas nieograniczony, mąż władny jest domagać się wyrugowania żony z lokalu, w którym zamieszkiwała z tytułu małżonki, nie mając samodzielnych praw lokatorki; żądania eksmisji żona nie może odeprzeć powołaniem się na prawo do dalszego pozostawania w byłym wspólnym mieszkaniu małżeńskim z tytułu korzyści, należnych jej jako stronie niewinnej, w myśl art. 264 k. c. p., gdyż o żadnym udziale spadkowym, przed dokonaniem działu majątkowego, mowy być nie może. (O. z 19. 6. 23, I C. 231/23).

Kodeks Napoleona.

Art. 1590. Skutki przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości, uczynionego z zadatkiem, regulują przepisy art. 1134 i 1590 k. c. i w tym przypadku, gdy umowa zawarta zastała aktem urzędowym. (O. z 22. 5. 23, I. C. 1780/22).

Art. 1720. Obowiązek wypuszczającego w najem dokonywania, w ciągu trwania najmu, wszelkich napraw, oprócz komorniczych, nib jest uzależniony od wysokości czynszu, nie może więc wypuszczający w najem odmówić wykonania napraw pod pretekstem, że koszt ich przeniósłby kilkuletnie komorne. (O. z 21. 6. 23, I. C. 1028/22).

Ustawa hipoteczna z r. 1818.

Art. 17. Wpis hipoteczny nie może być uznany za nie-

ważny dlatego tylko, że został zamieszczony, wbrew art. 92 i n. instrukcji z d. 30. 6. 1919 r., w niewłaściwym dziale wykazu hipotecznego. (O. z 19. 5. - 2. 6. 23, I. O. 812/22).

Art. 21. Wniosek Sądu Apelacyjnego, że wierzyciel hipoteczny nie może zasłaniać się dobrą wiarą ze względu na dokument, załączony do zboru dokumentów księgi hipotecznej, nie jest dostatecznie uzasadniony, wobec art. 17 ustawy hipotecznej. (O. z 11. 6. 23, I. C. 1069/21).

Art. 30. Nabywcę nieruchomości obowiązują nie tylko ostatni wpis działu drugiego, zawierający tytuł własności sprzedawcy, lecz również wpisy poprzednie, mogące mieć znaczenie przy określeniu praw sprzedawcy. (O. z 19. 5. - 2. 6. 23, I. C. 812/22).

Art. 125 i in. Prawo z d. 28. 6. 1830 r. (D. P. T. XIII, art. 116), zezwalające Wydziałom Hipotecznym na badanie świadków, w celu stwierdzenia legitymacji spadkobierców, nie posiadających dostatecznych dowodów piśmiennych, nie ma zastosowania w tym przypadku, gdy domniemany spadkobierca składa piśmienne dowody legitymacyjne, jak np. akt urodzenia, i żąda badania świadków nie w celu uzupełnienia brakujących dowodów piśmiennych, lecz w celu sprostowania imienia w akcie nabycia nieruchomości. (O. z 17. 5. 23. I. C. 828/22).

Art. 132 i n. Wbrew § 26 przepisów wykonawczych z d. 17. 8. 1920 r. (Dz. U. Nr. 83, poz. 557), na podstawie uchwały Okręgowej Komisji Ziemskiej, powziętej w trybie art. 6 ustawy z d. 15. 7. 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, nie może być wpisane do wykazu hipotecznego ostrzeżenie o przeznaczeniu majątku do wykupu na rzecz Państwa. (O. p. k. z 4. 6. 23, I. C. 488/22).

Zwód ustaw cywilnych rosyjskich.

Art. 702. W myśl art. 702 t. X. cz. 1 Zw. pr., nietylko gwałt fizyczny, lecz i przymus moralny może być powodem unieważnienia umowy; groźba aresztu stanowić może cechę charakterystyczną przymusu w rozumieniu art. 702. (O. z 21. 6. 23, I. C. 1041/22).

Ustawa z d. 29 lipca 1919 r. poz. 388.

Wyniesienie przez nabywcę żądania o uznanie umowy przyrzeczenia sprzedaży za przenoszącą na niego prawo własności nieruchomości nie jest uzależnione od formalnego podstawienia sprzedawcy w zwłoce stosownie do art. 1139 k. c. (O. z 26. 6. 23, I. C. 528/23).

Ustawa postępowania cywilnego.

Art. 4. Niezapozwanie wszystkich osób, zainteresowanych co do wyniku sprawy, może skutkować oddaleniem po-

wódtwa, lecz nie umorzenie postępowania. (O. z 11. 6. 23, I. C. 1858/22).

Art. 332. Powód, który wystąpi o zwrot pewnych rzeczy, a w razie ich niewydania, o zasądzenie wartości tychże w oznaczonej sumie, może w toku sprawy zrzec się alternatywnej części powódtwa, tj. ewentualnego zasądzenia wartości rzeczy, nawet pomimo sprzeciwienia się strony pozwanej. (O. z 19. 6. 23, I. C. 956/22).

Art. 374. Art. 374 u. p. c, wedle którego strona, powołująca się na świadka, powinna wskazać okoliczności, na które świadek ma być badany, obowiązuje również w postępowaniu przed sądami pokoju. (O. z 6. 6. 23, I. C. 1968/22).

Art. 409 i 1524. Nre można dowodzić badaniem świadków zaspokojenia długu pieniężnego, pochodzącego z pożyczki i stwierdzonego pismem. (O. z 30. 5. 23, I. C. 852/22).

Art. 812. W razie skasowania wyroku przez Sąd Najwyższy, powrót stron do stanu, egzekucję poprzedzającego, nie może być wyrzeczony przez Sąd 2-giej instancji, przed wydaniem nowego wyroku w głównym przedmiocie. (O. z 26. 5. 23, I. C. 1823/22).

Art. 895. Wyrok sądowy, orzekający nieważność aktu kupna sprzedaży gruntu włościańskiego, z powodu pogwałcenia przepisów o zbywaniu, zastawie i dzieleniu osad włościańskich, zapadły w sprawie, wyniesionej przez b. komisarza włościańskiego p-ko nabywcy bez udziału sprzedawcy, nie stanowi powagi rzeczy osądzonej w stosunku pomiędzy nabywcą a sprzedawcą, względnie ich spadkobiercami (O. z 11. 6. 23, I. C. 1069/21).

Art. 1180. Licytacja nieruchomości, odbyta, bez zgody stron, przed sądem niewłaściwymi, jest nieważna. (O. z 17. 5. — 2. 6. 23, I. C. 824/22).

Art. 1438 i n. Sprawa o wykup majątku rodowego ulega rozpoznaniu w trybie zachowawczym; jeżeli wyniknie spór co do prawa wykupu, sprawa nie ulega ani umorzeniu, ani przeniesieniu do trybu spornego, lecz dalej toczy się w trybie zachowawczym z zastosowaniem przepisów postępowania spornego, mianowicie rozprawa odbywa się z wezwaniem stron i dopuszczalne jest sprawdzanie dowodów. (O. z 28. 5. — 9. 6. 23, I. C. 386/23).

Przepisy przechodnie do Ustawy postępowania cywilnego.

Art. 2 u s t. 1 p. b). 1) W przypadku art. 640 k. c, skarga posesoryjna służy tak właścicielowi gruntu wyższego (do ochrony służebności odpływu wody), jak i właścicielowi gruntu niżej położonego (do ochrony posiadania gruntu). (O. z 16. 5- 23, I. C. 900/22).

2) Skarga poresoryjna nie służy dzierżawcy i przeciwko takiemu właścicielowi, który nabył nieruchomości już po objęciu jej przez dzierżawcę; dzierżawca może dochodzić swych praw jedynie w drodze powództwa o wykonanie, lub o rozwiązanie umowy. (O. z 16. 5. 23, I. C. 161/23).

3) Ochrona drogi publicznej należy do władz administracyjnych (art. 4 i 19 ustawy z 7. 10. 1921 poz. 656, w związku z art. 12 ustawy z 10. 12. 1920, poz. 32/1921). (O. z 11. 6. 23, I. C. 309/23).

Bolesław Pohorecki,
Prokurator przy Sądzie Najwyższym,

E. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego

(b. *zabór* austriacki)

Kodeks cywilny.

§ 158) 1. Obłożna choroba osoby uprawnionej do zaprzeczenia ślubności rodu nie przedłuża trzechmiesięcznego ustawowego czasokresu dla wniesienia skargi o ustalenie nieprawości rodu, choćby choroba ta połączona była z nieprzytomnością umysłową uprawnionego. (O. z 12 lutego 1924, Rw. 1209/22).

2. Dobrowolne zobowiązanie się domnianego nieślubnego ojca dziecka zrodzonego w małżeństwie do ponoszenia kosztów utrzymania tego dziecka jest ważne, chociażby mąż matki nie zaprzeczył prawości rodu dziecka we właściwym czasie. (O. z 16. stycznia 1924, Rw. 2565/22).

3. Dopóki uprawniony do zaprzeczenia ślubności pochodzenia dziecka nie uzyska orzeczenia ustalającego nieślubność, skarga o uznanie ojcostwa nieślubnego nie jest dopuszczalna. (O. z 15 lutego 1924, Rw. 79/23).

§ 597). Grypa hiszpańska, zwana popularnie „hiszpanką”, występująca w formie ostrej epidemji z licznymi wypadkami śmierci, wywołującej powszechny przestрах wśród mieszkańców danej miejscowości, podpada pod pojęcie chorób zakaźnych (zarazy) uzasadniających ułatwienia w sporządzeniu testamentu. (O, Z 26. lutego 1924, Rw. 3297/22).

§ 600). Forma uprzywilejowana rozporządzenia ostatecznej woli ma dla wojskowych zastosowanie od chwili ogłoszenia mobilizacji. (O. z 26 lutego 1924. Rw. 127/23).

§ 784). Wartość rzeczy, które dziedzic konieczny otrzymał od spadkodawcy, za tegoż życia, uwzględnia się przy obliczaniu zachowku o tyle, o ile dziedzic je w chwili; śmierci spadkodawcy jeszcze posiada, lub o ile ich się pozbył w złej wie-

rze lub o ile się nimi wzbogacił, jeżeli które z, nich zbył w dobrej wierze. (O. z 4 marca 1924, Rw. 1330/23).

§ 989). Wierzyciel przy przyjęciu opłaty w terminie umówionym może sobie zastrzec dochodzenie strat spowodowanych dewaluacją. (O. z 4 marca 1924, Rw. 1059/23).

§ 1048). Sprzedawca, który pobrał z góry część umówionej ceny kupna, jest obowiązany w razie podzielności świadczenia dostarczyć kupującemu towar w ilości pokrytej otrzymaną kwotą według cen z czasu wypłaty tej kwoty bez względu na późniejszą wyżkę cen. (O. z 26 lutego 1924, Rw. 1922/23).

§ 1068). Prawo odkupu może być zastrzeżone tylko na rzecz sprzedawcy. Zastrzeżenie tego prawa na rzecz urzędu ziemskiego lub skarbu państwa, który nie był sprzedawcą, jest bezskuteczne. (O. z 26 lutego 1924, Rw. 200/24).

§ 1118). 1. Właściciel domu nie ma obowiązku przyjmowania komornego od osoby zamieszkującej w lokalu danym w najem — wprawdzie na podstawie porozumienia z lokatorem, — chcącej jednak płacić komorne w imieniu własnym a nie w imieniu lokatora. Właściciel może w tym wypadku wypowiedzieć lokatorowi najem z przyczyny niepłacenia komornego. (O. z 26 lutego 1924, Rw. 237/24).

2. „Ustąpienie praw najmu” przewidziane w art. 10 ust. 3, lit. e) ustawy o ochronie lokatorów jako przyczyna przedterminowego rozwiązania umowy najmu obejmuje każdą czynność prawną, przenoszącą na obce osoby używanie przedmiotu najmu za wynagrodzeniem; obojętne jest, czy zysk lokatora ubrany jest w formę komornego czy udziału w spółce. (O. z 26 lutego 1924, Rw. 238/24 i z 18 marca 1924, Rw. 399/24).

§ 1120). Wpis prawa własności nieruchomości na rzecz wypowiedzającego nie jest przesłanką wypowiedzenia najmu mieszkania lub dzierżawy, jeżeli najemcy lub dzierżawcy wiadomem jest, że wypowiedzający ma ważny tytuł nabycia własności danej nieruchomości. (O. z 13 marca 1924, Rw. 312/24).

§ 1151, 1175 i 1103). Umowa służbowa zawarta między właścicielem a administratorem dóbr nie staje się umową spółki lub dzierżawy przez to, że administratorowi zastrzeżoną zostaje tantjema w postaci jednej trzeciej części czystego dochodu ponad 22 000 K. rocznie z majątku. (O. z 15 stycznia 1924, Rw. 1346/22).

§ 1332). Wartość zwyczajną rzeczy należy oznaczyć według chwili uszkodzenia rzeczy, jednak w walucie obowiązującej w czasie ustalenia odszkodowania i według siły kupna waluty z tego czasu. (O. z 26 lutego 1924, Rw. 3217/22).

§ 1412). W obcej walucie płatne są tylko zobowiązania, zaciągnięte w tej walucie, wszelkie inne roszczenia mogą być

dochodzone tylko w walucie krajowej. (O. plenarne z 5 czerwca 1923, Rw. 1996/22).

Norma jurysdykcyjna.

§ 56). Powód nie może celem uzyskania dopuszczalności rewizji odstąpić od wartości przedmiotu sporu podanej w skardze. (O. z 12 marca 1924, Rw. 324/24).

Procedura cywilna.

§ 2). Małoletni nie może być pozywany osobiście, lecz tylko do rąk swego ustawowego zastępcy o odszkodowanie z tytułu popełnionego przezeń czynu zabronionego. (O. z 27 lutego 1924, Rw. 57/24).

§ 12 i 568). Sublokator może wnieść zarzuty przeciw wypowiedzeniu skierowanemu przez właściciela domu przeciw lokatorowi głównemu, chociażby lokator główny zrzekł się zarzutów. (O. plenarne z 14 kwietnia 1923, Rw. 3388/22, ogłoszone w O. S. P. II. 380).

§ 502). 1. Dopuszczalność rewizji w sporach z najmu i dzierżawy, wprowadzona art. 2, L. 10 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923, Dz. U. Rz. P. poz. 795 bez względu na wartość przedmiotu sporu, nie rozciąga się na spory opozycyjne wniesione przeciw tytułom egzekucyjnym wydanym w sprawach z najmu lub dzierżawy. (O. z 5 marca 1924, 282/24).

2. Dopuszczalność rewizji wprowadzona powyższym przepisem ustawowym nie ma zastosowania do spraw, które wpłynęły do sądu przed wejściem tego przepisu w moc tj. przed 29 września 1923. (O. z 8 stycznia 1924, Rw. 1328/23, ogłoszone w O. S. P. III 83).

§ 532). Oznaczenie wartości przedmiotu sporu w skardze o wznowienie nie ma prawnego znaczenia ani dla właściwości sądu ani dla rodzaju postępowania sądowego. Właściwym jest wyłącznie sąd oznaczony w § 532 p. c, który rozpoznawać ma skargę o wznowienie według tego samego rodzaju postępowania, wedle którego przeprowadzono spór główny. (O. z 5 marca 1904, Rw. 157/24).

Ordynacja egzekucyjna.

§ 170 L. 5). Wytoczenie skargi o zeznanie umowy kupna sprzedaży co do nieruchomości będącej przedmiotem postępowania licytacyjnego i zgłoszenie tej skargi do sądu egzekucyjnego przed terminem licytacyjnym nie jest zgłoszeniem prawa do „rzeczy” w myśl § 170 L. 5 ord. egz.; nie uzasadnia także wstrzymania sprzedaży (§§ 37 i 42 L. 5 ord. egz.) — O. z 26 lutego 1924, R. 123/24).

§ 384). Zakaz zbycia lub obciążenia nieruchomości wydany w drodze tymczasowego zarządzenia nie jest skuteczny już

od chwili złożenia wniosku o jego wydanie do sądu lecz dopiero od chwili wciągnięcia uchwały, którą został wydany do dnia hipotecznego. (O. z 21 listopada 1923. R. 485/23).

Kodeks handlowy.

Art. 283). W razie zwłoki dłużnika z zapłatą sumy dłużnej z czynności handlowej, wierzyciel może żądać odszkodowania według różnicy siły kupna dłużnej kwoty w czasie płatności zobowiązania a w czasie uiszczenia zapłaty. (O. plenarne z 23 lutego 1924, Rw. 23/24).

Art. 343). Sprzedawca, który odebrał całą cenę kupna, nie może odstępować od umowy (podob. art. 357 k. k.), lecz jedynie wykonać uprawnienia z art. 343 k. k., a to nawet w przypadku, kiedy odbiór umówiony był na czas ściśle oznaczony. (O. z 5 marca 1924, Rw. 268/24).

Ustawa o spółkach z ograniczoną poroką.

Ustawa nie zabrania członkowi spółki przyjąć do swego udziału cichego spółnika bez porozumienia się z innymi członkami spółki. Członek ten obowiązany będzie udzielać cichemu spółnikowi do wglądu zestawień rachunkowych otrzymywanych z zarządu spółka, a to celem rozrachowania się z nim; co do podziału dywidendy. (O. z 16 stycznia 1924, Rw. 1137/23).

Przepisy przewozowe.

Art. 86 L. 1 III. a.) Kolej odpowiada za widoczne ograbienie przesyłki, chociaż nadanej w otwartym wozie; ograbienia nie można uważać za niebezpieczeństwo połączone zazwyczaj z przesyłką w otwartym wozie. (O. z 26 lutego 1924, R. 122/24).

Postępowanie niesporne.

§ 21). Uprawnienia do spadku po obywatelach polskich zamieszkałych w czasie śmierci zagranicą, ocenić należy według ustawodawstwa tutejszego. (O. z 11 marca 1924, R. 60/24).

§ 174). Wierzyciel spadkobiercy nie ma legitymacji do wniesienia rekursu przeciw uchwale wydanej w przedmiocie sprostowania dekretu dziedzictwa. (O. z 9 stycznia 1923. R. 1049/22).

Dr. Włodzimierz Dbałowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

F. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego

(b. zabór pruski).

1. a) Kto sprzedał nieruchomość kontraktem dla braku formy nieważnym, przez to samo nie ma jeszcze obowiązku zeznania dodatkowo kontraktu niewadliwego.

- b) Dla obliczenia, czy jeszcze istnieje niesłuszne wzbogacenie się a w danym razie: w jakiej wysokości, miarodajną jest chwila zawisłości prawnej, o ile nie zachodzi jeden z wyjątków przewidzianych w § 819 u. c.

Wyrok pełnego kompletu z 22 września 1923 C. 10/23.

2. a) Postawiony w odpowiedzi na rewizję wniosek o przyznanie wszystkich kosztów sporu (gdy sąd apelacyjny przyznał tylko koszty częściowe), nie może być sam przez się traktowany jako rewizja przyłączana,
b) Ustawa z 14 lutego 1922 w przedmiocie zawieszenia przedterminowej spłaty rent zahipotekowanych na włościach rentowych stosuje się i wtedy, gdy przed wejściem jej w życie złożono kapitał do depozytu z wykluczeniem odebrania go.

Wyrok z 21 września 1923, C. 36/23.

3. Wierzycel, który postąpił sobie w myśl § 326 u. e, nie może już wracać do roszczenia o dopełnienie umowy, chociaż oświadczył był gotowość do pertraktacyj ugodowych.

Wyrok z 19 października 1923, C. 126/23.

4. Na jedno, acz ciężkie, wykroczenie mięza względem siebte, żona na uzasadnienie żądania rozwodu powoływać się nie może, jeżeli sarna zawiniła zachowaniem swoim wobec męża.

Wyrok z 2 listopada 1923, C. 192/23.

5. Zatwierdzenie czynności prawnej w myśl § 1828 u. e przez sąd opiekuńczy może być oznajmione opiekunowi także ustnie.

Wyrok z 19 października 1923, C. 171/23.

6. Skarga wzajemna może być wytoczona w celu wykazania braku legitymacji czynnej powoda ze skargi głównej.

Wyrok z 2 listopada 1923, C. 176/23.

7. Po cofnięciu odwołania z uzasadnieniem przedwcześnie wniesionego, wniesione nowe odwołanie musi być na nowo uzasadnione pod grozą utraty środka prawnego i bez możliwości przywrócenia czasokresu do pierwotnego stanu w braku warunków § 233 u. p. c.

Wyrok z 28 września 1923, C. 112/23.

8. Sprzedawca nieruchomości nie może na wypadek nieużytkania potrzebnego zezwolenia na przewłaszczenie udzielić kupującemu nieograniczonego i nieodwołalnego pełnomocnictwa do zarządzania sprzedaną nieruchomością na czas dłuższy (30 lat).

Wyrok z 2 listopada 1923, C. 135/23.

9. a) Wyrok sądowy orzekający na podstawie uznania rozdział od stołu i łoża wedle §§ 103 nast. austr. u. c. nie

może służyć za podstawę orzeczenia rozwodu wedle § 1576 u. c.

- b) Gdy małżonkowie mieszkają na różnych obszarach prawa w państwie polskim, rozszczenie o rozwód ocenia się wedle prawa tego obszaru, na którym małżonkowie ostatnio wspólnie mieszkali.
  - c) Ody wedle tej zasady rozstrzyga prawo b. dzielnicy pruskiej, może być orzeczony przez sąd tej b. dzielnicy rozwód małżeństwa zawartego między katolikami na obszarze b. Królestwa Polskiego.
- L. b), c) Wyrok ogólnego zgromadzenia z 10 listopada 1923 roku. Z. S. 60/23.
- L. b) Wyrok ogólnego zgromadzenia z 10 listopada 1923 roku. Z. S. 61/23.
10. Sprzedawca nie może żądać przewalutowania części ceny kupna przez kupującego uiszczoną; „na tej podstawie, iż nie mógł nią jakoby swobodnie rozporządzać do czasu wydania zezwolenia na przewłaszczenie.
- Wyrok z 4 stycznia 1924, C. 581/23.
11. a) Sprzedawca, który w toku przegranego w drugiej instancji sporu o unieważnienie kontraktu kupna — sprzedaży, w złej wierze działając, rozwiązuje umowę ze swoim poprzednikiem i umożliwia temuż zbycie nieruchomości osobie trzeciej, obowiązany jest dopełnić ze swej strony umowy, mianowicie udzielić przewłaszczenia,
- b) Czynność zbycia na rzecz osoby trzeciej, również w złej mierze zdziałana jest wobec nabywcy bezskuteczna.
- Wyrok z 16 listopada 1923 roku, C. 223/23.
12. a) W procesie cywilnym strona nie potrzebuje zgodzić się na to, aby celem ułatwienia stronie przeciwnej przeprowadzenia dowodu, być osobiście przedmiotem tegoż dowodu,
- b) Odnośne zachowanie się strony procesowej, oceni sąd wedle swobodnego uznania.
- Wyrok z 30 listopada 1923 roku, C. 516/23.
13. a) Czasokres dodatkowy w myśl § 326, u. c. winien być odpowiedni.
- b) Nie można orzec o obowiązku przewłaszczenia „stosownie do postanowień notarialnego kontraktu”, jeżeli kontrakt był zawarty jeszcze na marki niemieckie, oraz bez uwzględnienia spadku marki polskiej od chwili wejścia w życie ustawy walutowej.
- c) Wyznaczenie czasokresu dodatkowego nie wyklucza

jeszcze powołania się na brak interesu w myśl paragrafu 326/2 u. c.

Wyrok z 9 listopada 1923 roku, C. 222/23.

14. W sporze o wykreślenie hipoteki nie dosięgającej w sumie nominalnej sumy rewizyjnej, rewizja jest dopuszczalną, gdy spornem między stronami jest przerechowanie wobec spadku waluty sumy wierzytelności na kwotę przewyższającą sumę rewizyjną.

Orzeczenie z 7 marca 1924 roku, C. 121/24.

15. Istnienie wykonawcy testamentu nie stoi na przeszkodzie skuteczności obligatoryjnego zobowiązania spadkobiercy w zakresie rozporządzenia przedmiotem spadku.

Wyrok z 2 listopada 1923 roku, C. 211/23.

16. Przyjęcie zamówienia towaru przez podróżującego agenta handlowego nie ma skutku wobec pryncypała, jeżeli stoi temu na przeszkodzie ograniczenie pełnomocnictwa agenta, o którym zamawiający wiedzieć musiał.

Wyrok z 30 listopada 1923 roku, C. 517/23.

17. Przewalutowania ze względu na spadek waluty nie można żądać za czas, w którym spadek ten był jeszcze nieznaczny (czas do wejścia w życie ustawy walutowej i następny do najazdu bolszewików).

Wyrok z 2 listopada 1923 roku, C. 212/23.

18. a) Pozwany skargą wydobywczą posiadacz może się powołać na prawa posiadacza pośredniego, od którego prawa swe wywodził.
b) Biernie legitymowany do skargi jest również posiadacz pośredni.

Wyrok z 12 października 1923 roku, C. 144/23.

19. a) Jeżeli dla umowy o rozwiązanie kontraktu kupna — sprzedaży co do nieruchomości zastrzeżono formę notarialną, w braku zachowania tej formy kontrakt poprzedni pozostaje w mocy.

- b) Potrzebę przewalutowania ceny kupna ze względu na spadek marki polskiej sąd rewizyjny uwzględni z urzędu.

Wyrok z 19 października 1923 roku. C. 146/23.

20. Przyjęcie wspólnika nie ma znaczenia (częściowej) sprzedaży przedsiębiorstwa.

Wyrok z 23 listopada 1923 roku. C. 196/23.

21. Umorzeniu sprawy w myśl art. 13 ustawy z 26 września 1922 roku nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że poprzednio prawomocnie oddalono żądanie obecnego pozwanego o ustąpienie obecnego powoda z dotyczącego gospodar-

stwa, opierając się na nieważności kontraktu spowodowanej częściowym zatajeniem ceny kupna.

- Wyrok pełnego kompletu z; 12 stycznia 1924, C. 202/23.
22. Nabywca nieruchomości pozywać może sprzedawcę o jej przewłaszczenie, mimo że przed wytoczeniem skargi nieruchomość dalej sprzedał; nie może zaś tego uczynić, jeżeli w tym czasie prawa z kontraktu scedował.
Wyrok z 9 listopada 1923 roku, C. 218/23.
23. Skarb Państwa nie może wykonać prawa pierwokupu względem kontraktu kupna — sprzedaży zawartego na marki niemieckie.
Wyrok z 23 listopada 1923 roku, C. 221/23.
24. Domniemanie z § 56 u. h. nie staje się do sprzedaży dokonanej w warsztacie mechanicznym, do którego wstęp dla publiczności był wzbroniony.
Wyrok z 7 grudnia 1923 roku, C. 520/23.
25. Sypanie żony w jednym pokoju z pasierbem, dorastającym mężczyzną, mimo napomnień, uzasadnia winę w rozwiązaniu małżeństwa.
Wyrok z 29 lutego 1924 roku, C. 684/23.
26. Okoliczność, że ustanowiona przez strony druga instancja polubowna wskutek wypadków wojennych odpadła, znalazłszy się za granicą, nie powoduje bezskuteczności ani umowy na sąd polubowny, ani wyroku pierwszej instancji polubownej, Jeżeli strony postępowaniu przed tą instancją i jej wyrokowi milcząco się poddały.
Wyrok z 21 grudnia 1923 roku, C. 13/21.
27. W procesie sprzedawcy nieruchomości przeciw nabywcy o ustąpienie z niej z powodu odmówienia potrzebnego zezwolenia na przewłaszczenie dopuszczona być może w instancji rewizyjnej w charakterze interwenienta ubocznego osoba, która nabyła od niego w dalszym ciągu tęże nieruchomość i) uzyskała zezwolenie na przewłaszczenie, choćby się okazało, że pozwany zbył rzeczoną nieruchomość nadto jeszcze innej osobie, która również uzyskała wzmiankowane zezwól enfle.
Wyrok pełnego kompletu z 29 września 1923, C. 32/23.
28. Przewalutowanie przy umowach synalagmatycznych nie jest zależne od tego, czy dłużnik popadł w zwłokę.
Wyrok z 21 grudnia 1923 roku, C. 191/23.
29. Trzydniowy czasokres dodatkowy może być odpowiedni w rozumieniu § 326 u. c.
Wyrok z 23 listopada 1923 roku, C. 481/23.
30. Sąd z § 29 u., p. c. Jest właściwy dla skargi sędziego z tytułu

roszczeń ze stosunku służbowego, opartych na specjalnej umowie służbowej.

Wyrok pełnego kompletu z 12 stycznia 1924, C. 482/23.

31. a) Pominięcie w sentencji wyroku sądu apelacyjnego orzeczenia o skardze wzajemnej nie powoduje potrzeby uchylenia wyroku, jeżeli z powodów wyroku widoczne, że, uważana ją za odmownie załatwioną orzeczeniem na skargę wydanemu
- b) Zaczepienie wywołanego podstępem rozwiązania umowy następuje przez żądanie dotrzymania tejże.
- Wyrok z 18 stycznia 1924 roku, C. 623/23.
32. Do ważności aktu notarialnego nie jest wymaganiem zamieszczenie znaku ręcznego przez osobę niepiśmienną.
- Wyrok z 14 marca 1924 roku, C. 626/23.
33. Orzekając o obowiązku zwrotu świadczenia na podstawie przepisów o niesłusznym wzbogaceniu, winien sąd — nawet bez formalnego zarzutu — uwzględnić świadczenie wzajemne.
- Wyrok z 14 marca 1924 roku, C. 638/23.
34. Umowa co do przynależności nieobjęta notarialnym kontraktem kupna — sprzedaży nieruchomości, którego część składową stanowić miała, staje się ważną przez przewłaszczenie i wpis prawa własności nieruchomości.
- Wyrok z 11 stycznia 1924 roku, C. 651/23.
35. Okoliczność, że jako świadek słuchany był cedent strony procesowej, który w braku cesji sam był stroną, powinna być uwzględniona przy powzięciu decyzji co do dopuszczenia dalszych dowodów.
- Wyrok z 14 marca 1924 roku, C. 67/24.

Dr. T. Bujak,
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjn.

I. Postępowanie przed władzami admin.

92. I. Konflikt wniesiony bez uzasadnienia nie odpowiada formalnym wymogom ustawy pruskiej z 13 lutego 1854 i z 8 kwietnia 1847 i nie wstrzymuje postępowania sądowego.

2. W uzasadnieniu wniesionego konfliktu winna się włączyć oświadczyć w myśl wymogów podanych w § 1 ustawy pruskiej z 13 lutego 1854 roku.

21 stycznia 1924 roku. L. Rej. 1091/22.

93. a) Mylne pouczenie referenta województwa przez; jusicjarjusza, które spowodowało nielegalne wkroczenie w zakres działania sądu cywilnego, stanowi w myśl § 3

ustawy pruskiej z 13 lutego 1854 r. przekroczenie uprawnień służbowych justycjarjusza wojewódzkiego,

b) Wydanie zarządzeń administracyjnych przez referenta wojewódzkiego na podstawie mylnej opinii justycjarjusza wojewódzkiego, mimo wątpliwości referenta co do jej słuszności stanowi przekroczenie uprawnień służbowych referenta województwa.

14 stycznia 1924 r. I, Rej. A. 531/22.

94. Przepisy niemieckiej ustawy procederowej co do zezwoleń na wyszynk napoi alkoholowych są ograniczone przepisami ustawy z 23 kwietnia 1920 poz.. 299 Ust. z roku 1922.

28 lutego 1924 r. L. Rej.; 1648/23.

95. Jeżeli wniesienie środka prawnego przeciwko wyrokowi Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w rzeczy samej jest niedopuszczalnym, to jest również niedopuszczalnym wniesienie środka prawnego tylko co do kosztów postępowania opartego na meritum sprawy.

28 lutego 1924 r. L. Rej. 1014/22.

96. W razie oddalenia skargi: wniesionej po ustawowym terminie jako niedopuszczalnej na zasadzie § 64 pruskiej ustawy o ogólnym zarządzie kraju z 30 lipca 1883 r. nie rozpatruje Sąd merytorycznych wywodów skargi.

31 stycznia 1924 r. L. Rej. 1246/23.

97. Na zarzut rewizyjny, że powodowi doręczono wezwanie do jawnej ustnej rozprawy w Sądzie Wojewódzkim po dniu rozprawy, musi być wyrok Sądu Wojewódzkiego uchylony z powodu wadliwego postępowania, jeżeli z aktów sprawy wcześniejszego doręczenia nie można ustalić.

11 grudnia 1922 r. L. Rej. 974/23.

98. Wnioski stron ocenić należy wedle ich treści i celu, a nie według ich oznaczenia zewnętrznego.

18 lutego 1924 r. L. Rej. 1824/23.

99. Zakomunikowanie stronie przez władzę instancji niższej instrukcji wewnętrznej instancji wyższej jako orzeczenia tejże instancji jest istotnym brakiem w postępowaniu i w myśl art. 19 ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. (dz. ust. p. 600).

21 lutego 1924 r. L. Rej. 1700/23.

II. Postępowanie przed Najwyższym Trybunałem Administr.

100. a) W postępowaniu sporno-administracyjnym w myśl art. 35 ust. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym nie bada Sąd Administracyjny z urzędu materialnej zdolności procesowej strony, występującej w postępowaniu administracyjno-podatkowym jako strona.

b) Najwyższy Tryb. Administracyjny bada z urzędu prawi-

dłowość pełnomocnictwa zastępcy działającego imieniem podmiotu podatkowego.

c) W razie ustalenia z urzędu przez Najwyższy Trybunał Administr. braku pełnomocnictwa ze strony powoda i oddalenia jego rewizji, winien Najwyższy Trybunał Administr. już z tego powodu na rewizję strony drugiej nawet w braku odpowiedniego zarzutu Skasować cały wyrok I. instancji, celem ponownego rozpatrzenia sprawy przez Sad I. Instancji.

6. 11. 1923 r. L. Rej. 1047/22.

III. Sprawy urzędnicze.

101. a) Do urzędników etatowych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w b. Królestwie Kongresowem, przy określaniu ich praw do emerytury, stosuje się art. 43 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. poz. 466 dz. ust.

b) Data dnia 30 marca 1917 r. względnie przyjęta w drodze ustępstwa przez Ministerstwo Skarbu data dnia 1 października 1919 r. jest terminem, do którego oblicza się prawa emerytalne powyższych urzędników.

8 stycznia 1924 r. L. Rej. 403/22.

102. Do funkcjonariusza b. państwa zaborczego, który z powodu choroby faktycznie nie pełnił służby w państwie polskim, został jednak przeniesiony w stan spoczynku przez władzę polską, stosuje się art. 42 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r., poz. 466.

11 grudnia 1923 r., L. Rej. 339/22.

103. Renta, przyznana przez Zawodowy Zakład Ubezpieczeń pracowników austriackich kolei żelaznych od nieszczęśliwych wypadków, podpada jako wypłacana ze skarbu państwa pod pojęcie zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby, przewidzianego w ustępie c. art. 20 ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r.

11 grudnia 1923 r. L. Rej. 338/22.

104. Służba na rządowych kolejach rosyjskich podpada pod pojęcie służby jednego z państw zaborczych w rozumieniu art. 42 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r., poz. 466 dz. ust.

22 stycznia 1924 r. L. Rej. 192/23.

105. Przy zastosowaniu art. 43 ustawy emerytalnej z 28 lipca 1921 r. poz. 466 dz. ust. policzalność lat służby do emerytury określa się według przepisów emerytalnych odnośnego państwa zaborczego.

5. lutego 1924 r. L. Rej. 323/23.

IV. Sprawy samorządowe.

106. a) Od chwili zatwierdzenia wyborów członków Mag-

stratu ma Wojewoda prawo wybór ten zacząć środkiem prawnym w postępowaniu sporno administracyjnym tylko wówczas, jeżeli wykaże, że o przeszkodzie mającej charakter interesu publicznego dowiedział się po zatwierdzeniu lub że przeszkoda tego rodzaju zaistniała po zatwierdzeniu.

b) Wybory do Magistratu należy uważać w myśl art. 18 rozporządzenia Ministra b. dzieln. pruskiej z 8 stycznia 1920 za przeprowadzone z chwilą zatwierdzenia takiej ilości wybranych członków, jaka jest wystarczająca do powzięcia ważnych uchwał.

18 grudnia 1923 r. L. Rej. 722/23.

V. Sprawy skarbowe.

107. a) Kara stemplowa z art. 170 ros. ust. stempl. przypada od każdej ze stron, biorących udział w akcie lub dalszem przeniesieniu, nie zaś od każdej z poszczególnych osób, wchodzących w skład jednej ze stron.

b) Skargi na orzeczenia władz administracyjnych w przedmiocie kary stemplowej z art. 170 ros. ustawy stempl. podlegają kompetencji Najwyższego Trybunału Administracyjnego. 1 lutego 1924 r. L. Rej. 454/22.

108. Art. 2 ustawy z 20 listopada 1919 r. Dz. Ustaw poz. 492 nie ma zastosowania przy ustaleniu podstaw obliczenia podatku od przyrostu wartości w myśl niemieckiej ustawy z 14 lutego 1911 r.

16 października 1923 r. L. Rej. 743, 123.

109. Jeżeli kupujący zobowiązał się w kontrakcie uiścić bez regresu do sprzedającego opłatę od przyrostu wartości na rzecz gminy m. Lwowa, to opłata ta dolicza się do podstaw wymiaru opłaty przenośnej, jako świadczenie uboczne (uw. 1 do p. t. 65 austr. ustawy należytościowej).

14 grudnia 1923 r. L. Rej. 278/22.

VI. Sprawy mieszkaniowe.

110. Dozwolona prawomocnie, a jeszcze niewykonana eksmisja sądowa, orzeczona z powodu braku tytułu prywatnoprawnego do posiadania danego mieszkania, nie stoi na przeszkodzie rekwizycji tegoż mieszkania, na zasadzie ustawy z dnia 27 listopada 1919 r. poz. 498 Dz. Ust., na rzecz osoby, której eksmisja dotyczy.

12 kwietnia 1923 r. L. Rej. 258/22.

111. Używanie osób prywatnych a tembardziej stron interesowanych w sprawach o rekwizycje mieszkań, dla doręczenia aktów urzędowych jest niedopuszczalne.

1 lutego 1924 r. L. Rej. 416/22.

VII. Sprawy agrarne.

112. Uchylenie z urzędu prawomocnego orzeczenia przez władzę nadzorczą dopuszczalne jest jedynie w wypadkach bezwzględnej nieważności zaskarżonego orzeczenia; jak np. wydania orzeczenia przez władzę do tego niepowołaną, lub na podstawie ustaw już niezobowiązujących, a ze szkodą dla interesu publicznego.

Niedopuszczalne jest natomiast tego rodzaju wkroczenie władzy nadzorczej w wypadkach, gdy wydane zostało i uprawomocniło się orzeczenie, normujące stosunki prawne stron, przez władzę ustawowo do tego powołaną, chociażby władza ta, wedle zapatrywania władzy nadzorczej, mylnie zastosowała lub interpretowała przepisy prawa obowiązującego.

10 grudnia 1923 r. L. Rej. 914/23, 924/23, 1566/23.

113. Faktyczny zarząd majątkiem, opuszczonym przez właścicieli, którzy do niego nie powrócili przed 1 kwietnia 1921 r., sprawowany przez osobę nie mogącą się wykazać żadnym pełnomocnictwem od tychże właścicieli pochodzącym, nie jest dostateczny do uznania faktycznego zarządcy za osobę prawa nieobecnych właścicieli przedstawiającą w rozumieniu ustawy z d. 17 grudnia 1920 r. 17/21 r. Dz. Ust. i nie wyklucza możliwości zastosowania w podobnym wypadku przepisu art. 2 p. a powołanej ustawy.

17 grudnia 1923 r. L. Rej. 597/22.

114. W sprawach dotyczących przejęcia na rzecz Państwa majątków na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. poz. 17/21 Dz. Ust., obecność w majątku, względnie powrót do swej siedziby przed 1 kwietnia 1921 jednego choćby ze współdziedziców zmarłego właściciela, wyklucza możliwość zastosowania art. 2 p. a. cytowanej ustawy.

13 grudnia 1923 r. L. Rej. 429/22.

115. a) Możliwość utrzymania jednego folwarku, nieprzekraczającego 400 ha przestrzeni, przysługuje w myśl art. 2 ustawy z d. 17. 12. 1920 r. p. 17 Dz. U. 1921 internowanym lub wywiezionym przez obce władze właścicielom, którzy przed 1. 4. 1921r. nie wrócili do swych siedzib, o tyle tylko, o ile dowody ich internowania lub wywiezienia doszły do wiadomości władz orzekających jeszcze w toku samego postępowania o przejęciu na własność Państwa ich ziemi, a w każdym razie przed uprawomocnieniem się decyzji! o przejęciu.

b) Termin 30 września 1921 r. ustanowiony w artykule 2 rozp. Min. Rolnictwa i Dóbr Państwowych z d. 22. 7. 1921 r. p. 420 Dz. U. jest terminem ulgowym o charakterze porządkowym, wobec czego przepuszczenie jego nie może pociągnąć samo przez się żadnej utraty praw dla strony.

7. 1. 1924 r. L. Rej. 1154/23.

116. Termin 30-dniowy do wniesienia odwołania przeciw orzeczeniom Pow. Komitetów Nadawczych (art. 8 ust. z 17. 12. 1920 poz. 17/21 dz. ust.) liczy się pomimo postanowienia § 9 instrukcji dla Powiatowego Komitetu Nadawczego z 16. 4. 1921 Nr. 3 poz. 1 Dz. Urz. Głównego Urzędu Ziemskiego, nie od dnia dokonania obwieszczenia jedynie w siedzibie Powiatowego Komitetu Nadawczego, lecz dopiero od chwili dokonania obwieszczenia zarówno w siedzibie Powiatowego Komitetu Nadawczego, jak i w gminie, w której położony jest przejmowany majątek (§ 12 pow. instrukcji).

24 stycznia 1924 r. L. Rej. 408/22.

117. a) Do rozstrzygania w sprawach przewłaszczenia nieruchomości ziemskich położonych w b. dzielnicy pruskiej powołane są w pierwszej instancji Okręgowe Urzędy Ziemskie a w drugiej instancji Główny Urząd Ziemski (Minister Reform Rolnych) (art. 6 i 15 l/t. a ustawy z 6. 7. 1920 poz. 461 Dz. Ust. łącznie z § 26 liczba 1 rozporządzenia z 12. 10. 1921 poz. 616 dz. ust. i art. 36 ustawy z 11 sierpnia 1923 poz. 706 Dz. Ust.)

b) Udzielanie zezwoleń na przewłaszczenie nieruchomości ziemskiej na obszarze b. dzielnicy pruskiej nie jest z uwagi! na przepis § 3 rozporządzenia niemieckiej Rady Związkowej z 15 marca 1918 (zbiór praw 123) pozostawione nieograniczonemu swobodnemu uznaniu urzędów ziemskich.

c) Przy nieruchomościach ziemskich w b. dzielnicy pruskiej nie podlegających szczególnym ograniczeniom, wymagane jest zezwolenie na przewłaszczenie tylko, o ile obszar przewłaszczonej nieruchomości przenosi 5 ha (§ 1 rozporządzenia niemieckiej Rady Związkowej z 15 marca 1918 — zbiór praw 123).

18 lutego 1924 r. L. Rej. 1197/22.

118. a) Ustawa z dn. 15 lipca 1920 poz. 462 dz. ust. o wykonaniu reformy rolnej nie została uchylona ustawą konstytucyjną z d. 17 marca 1921 poz. 267 dz. ust.

b) Ustawa z 15. 7. 1920 poz. 462 dz. ust. o wykonaniu reformy rolnej ma również zastosowanie do gruntów nietabularnych, objętych księgami gruntowymi sądów powiatowych.

c) Kolejność przewidziana w art. 3 ustawy z 15. 7. 1920 poz. 462 dz. ust. o wykonaniu reformy rolnej ma zastosowanie wyłącznie przy wykupie przymusowym majątków prywatnych, wyliczonych w punktach 1 do 8 artykułu 1 pow. ustawy i między tymi majątkami a dobrami wyliczonymi pod lit. a) do e) tegoż artykułu nie zachodzi żaden stosunek kolejności.

d) Majątki zniszczone przez wypadki wojenne podlegają przymusowemu wykupowi w myśl punktu 8, a nie punktu 1

artykułu 1 ust. z 15. 7. 1920 poz. 462 dz. ust. o wykonaniu reformy rolnej, nawet gdyby powolny postęp odbudowy przypisać można nieprawidłowej czy niedołęznej gospodarce właściciela.

14 stycznia 1924 r. L. Rej. 414/22 i 1582/23.

119. Ustalenie spekulacji gruntami w rozumieniu § 6 p. 1 cesarskiego rozp. z 9. 8. 1915 r. Dz. p. p. austr. Nr. 234 obowiązującego w b. zaborze austriackim można uznać za uzasadnione tylko w tym wypadku, gdyby były niezbite dowody, że dotycząca osoba z oczywistym zamiarem spekulacyjnym kupuje i sprzedaje grunta, i że tego rodzaju transakcje niejednokrotnie się powtarzały.

21 stycznia 1924 r. L. Rej. 43/23.

120. a) Do własności N. T. A. należy rozpoznanie, czy władze administracyjne rozstrzygając na zasadzie § 9 austr. rozp. ces. z 9. 8. 1915 Nr. 234 austr. Dz. pp. według swobodnego uznania nie przekroczyły granic zakreślonych w §§ 4, 5 i 6 tego rozporządzenia a także rozpatrzenie zarzutów co do wadliwości postępowania w tych sprawach (§ 10).

b) Konstytucja nie uchyliła milcząco austr. rozp. ces. z 9. 8. 1915 Nr. 234 austr. Dz. pp.

e) Posiedzeniom Okręgowej Komisji Ziemskiej nie może przewodniczyć „pełniący obowiązki Prezesa” Okręgowego Urzędu Ziemskiego, o ile nie jest równocześnie jej stałym członkiem w myśl art. 17 lit. c) ust. z 6. 7. 1920 poz. 461 dz. ust. (§ 18).

d) W postępowaniu przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym w wypadkach odmówienia przez pozwaną władzę zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości, drugi z kontrahentów nie może występować jako strona interesowana w rozumieniu art. 11 ustęp 2 ust. o N. T. A.

31 stycznia 1924 r. L. Rej. 413/23.

VIII. Sprawy przemysłowe.

121. Rozporządzenie Kanclerza Rzeszy niemieckiej z 26 czerwca 1916 o handlu artykułami spożywczymi i paszą i o środkach zwalczania lichwy wojennej zostało uchylone ustawą z 7 lipca 1921 poz. 389 Dz. U. R. P., którą wprowadzono na całym obszarze Rzeczypospolitej Polski w zakresie obrotu ziemiopłodami i ich przetworami — z wyłączeniem cukru i spirytusu — zupełną wolność handlu i przewozu wewnątrz kraju. Wynika to także z artykułów 14 i 2 ustawy z 5 sierpnia 1922 poz. 618 Dz. U. R. P.

11 grudnia 1923 r. L. Rej. 972/23.

122. Odmowa patentu na handel domokrażny z powodu, że ubiegający się o patent nie ukończył 25 roku życia, nie jest

żywcielem rodziny i nie był czynnym w handlu domokrażnym przez lat 4 nie stanowi, w myśl § 57a) pruskiej ustawy procederowej, naruszenia ustawy.

11 grudnia 1923 r. L. Rej. 973/23.

123. Do odmówienia zezwolenia na handel domokrażny na zasadzie § 57 liczba 3 i § 2 niem. ustawy procederowej nie wystarczy popełnienie przestępstwa lecz koniecznym jest stwierdzenie ukarania za to popełnione przestępstwo.

13 grudnia 1923 r. L. Rej. 1286/23.

IX. Sprawy sanitarne.

124. Nabywca urządzenia aptecznego nie posiadający koncesji do prowadzenia apteki nie jest posiadaczem apteki publicznej (Inhaber einer oeffentlicher Apotheke) w znaczeniu §§ 48 i 51 austr. ustawy z dn. 18. 12. 1906 Nr. 5 Dz. u. p. z r. 1907.

4 stycznia 1924 L. Rej. 11/22.

125. Zasada nieprzenaszalności apteki koncesjonowanej wyrażona w § 12 ustawy austr. z dn. 18. 12. 1906 N. 5 Dz. u. p. ex. 1907 nie stoi w sprzeczności z przepisami § 15 i 16 tejże ustawy, gdyż te z wyjątkiem ustępu drugiego § 15 mają na myśli nie aptekę w pełnym znaczeniu tego wyrazu, ale tylko ogół środków inaterjalnych, do prowadzenia apteki potrzebnych.

4 stycznia 1924 r. L. Rej. 8/22.

X. Różne.

126. Żądanie przyjęcia ubogiego na zasadzie par. 31 ustawy niemieckiej z 30 maja 1908 o siedzibie uzasadniającej wsparcie wymaga faktycznego udzielenia wsparcia przez Związek Ubogich, który żąda przejścia tegoż ubogiego przez inny związek.

28 stycznia 1924 r. L. Rej. 1057/22.

127. Skarga o zwrot kosztów z § 28 ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcie z 30 maja 1908 przysługuje także przeciwko związkowi ubogich, który bezpodstawnie usuwa się od obowiązku udzielenia pomocy lekarskiej.

13 grudnia 1923 r. L. Rej. 85/23.

128. Do zastępowania spółki łowieckiej w razie przeszkody sołtysa i ławników wskutek kolizyj, Wydział Powiatowy nie jest powołany do ustanowienia przedstawiciela tejże spółki.

6 grudnia 1923 r. L. Rej. 988/22.

129. Kontrakt dzierżawy co do polowań zawarty wbrew przepisom § 21 do 23 pruskiej ustawy łowieckiej z 15 lipca 1907 jest nieważny.

21 stycznia 1924 r. L. Rej. 1254/23.

130. Sprawy dotyczące rozwiązania ważne zawartego

kontraktu dzierżawy polowań wskutek naruszenia warunków tegoż kontraktu należą w myśl § 24 pruskiej ustawy łowieckiej z 15 lipca 1907 do właściwości sądów cywilnych.

21 lutego 1924 r. L. R. 977/22.

131 Dopuszczalność użycia broni palnej w myśl ustawy pruskiej z dn. 31 marca 1837 r. o użyciu broni przez funkcjonariuszy leśnych myśliwskich jest zależną od wymogów podanych tamże w §§ 1 i 2.

10. i. 1924 r. L. Rej. 841/22.

132. Świadczenia w naturze, które na podstawie formalnej rozprawy konkurencyjnej wchodzą w miejsca ustawowych ciążących na obszarze dworskim, na rzecz szkoły mają charakter daniny publicznej i obowiązują obszar dworski jako taki a wskutek tego obowiązują także nowonabywcę, chociaż w stanie biernym dóbr nie były zainstalowane.

31. 10. 1923 r. L. Rej. 7/22.

133. Po dniu 1 marca 1923 dowództwa Okręgu Korpusów w Poznaniu i w Toruniu nie były właściwe do rozpoznawania zażaleń wniesionych po upływie wymienionego terminu na orzeczenia w przedmiocie rent rodzicielskich przewidzianych w ustawach z dnia 18 marca 1921 poz. 195 dz. ust. i z 4 sierpnia 1922 poz. 608 Dz. ust. i w rozporządzeniu wykonawczem z dnia 10 stycznia 1923 r. poz. 132 Dz. Ust.

24 stycznia 1924 r. L. Rej. 639/23.

Dr. W. Orski,
Sędzia Najwyż. Trybunału Admin.